

Chalara fraxinea mewn coed ynn ym Mhrydain

Cyflwyniad

Mae'r nodyn briffio hwn yn dilyn Briffiau cynt i'r sector y gellir eu llwytho i lawer o [wefan Comisiwn Coedwigaeth Cymru](#). Mae'r sefyllfa'n datblygu'n gyflym a gellir cael y wybodaeth ddiweddaraf ar wefan y [Forestry Commission GB pests and diseases website](#).

Darganfod Chalara mewn mwy o safleoedd sydd newydd eu plannu yng Nghymru

Bellach mae 10 o achosion o Chalara fraxinea wedi eu cadarnhau yng Nghymru: safle bach newydd wedi ei blannu yn Sir Gaerfyrddin, 5 safle newydd wedi ei blannu yng nghoetiroedd Llywodraeth Cymru yn ardal Dyffryn Gwy; a safle bach newydd wedi ei blannu yng Nghaerffili, safle bach newydd wedi ei blannu yn Ysgol Uwchradd Llanwern yng Nghasnewydd, a chynllun plannu yng Ngholeg Glynllifon yng Ngwynedd a chynllun plannu newydd ym Metws y Coed. Mae'r rhan fwyaf o'r coed ifanc o'r safleoedd hyn wedi cael eu codi a'u distrywio.

Diweddariad ar y camau a gymerwyd

Mae Llywodraeth Cymru yn ystyried y bygythiad o goed ynn yn gwywo gan Chalara yn ddifrifol iawn ac mae staff yn gweithio'n agos gyda phartneriaid yn y Comisiwn Coedwigaeth, Defra, yr Asiantaeth Ymchwil Bwyd a'r Amgylchedd (FERA) a'r gweinyddiaethau datganoledig yn yr Alban a Gogledd Iwerddon ar sut i ymateb yn y DU drwyddi draw.

Mae'r prif gamau a gymerwyd hyd yma yn cynnwys:

- Cyfyngu ar fewnforio a symud planhigion a hadau ynn i mewn ac oddi mewn i Brydain.
- Atal plannu ynn yn y goedwig gyhoeddus.
- Arolwg cyflym o 970 o safleoedd yng Nghymru, fel rhan o arolwg DU gyfan.
- Arolwg olrhain ymlaen o goed a blannwyd mewn meithrinfeydd lle canfuwyd yr haint.
- Rhoddwyd cyngor i berchnogion coetiroedd i ofyn am newid rhywogaethau i'w cytundeb grant neu amodau eu trwydded cwmpo coed.

Ar 9 Tachwedd, cyhoeddodd Llywodraeth y DU gyfres o gamau tymor byr i ddechrau mynd i'r afael â Chalara. Am ragor o wybodaeth, gweler [gwefan Defra](#) a'r [datganiad ysgrifenedig](#) a gyhoeddwyd gan John Griffiths, Gweinidog yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy, i Lywodraeth Cymru ar 12 Tachwedd.

Rheoli Chalara yn y dyfodol

Gan mai yn yr haf gan mwyaf y mae'r afiechyd yn lledaenu, mae amser yn awr i gael y cyngor gwyddonol gorau ar y camau priodol i'w cymryd, yn cynnwys y ffordd orau o ddelio â safleoedd a heintiwyd.

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Bydd camau rheoli yn y dyfodol felly yn cynnwys:

- Rhoi cyngor ar reoli coed ynn aeddfed a heintiwyd.
- Canfod ynn aeddfed sy'n gwrthsefyll yr afiechyd ac y gellid eu defnyddio i luosogi a datblygu mathau newydd o ynn i ailstocio coetiroedd.
- Archwilio rheolaeth coetiroedd a dulliau coedwigaeth a allai helpu i arafu lledaeniad yr afiechyd a lleihau ei effaith.
- Parhau i arolygu mewn trefi, dinasoedd ac yn y wlad sydd o amgylch safleoedd a heintiwyd.

Bydd y gwaith hwn yn cael ei gydlynu gyda llywodraeth y DU a'r llywodraethau datganoledig eraill er mwyn datblygu Strategaeth Reoli gytunedig erbyn diwedd mis Tachwedd.

Er bod ymchwil wedi dangos y gall Chalara gael ei gludo yng ngwynnyn a rhuddin ynn, nid yw wedi'i brofi y gall heintiau newydd godi o'r deunydd hwn. Ar hyn o bryd felly nid ydym yn argymhell cwmpo coed aeddfed ar raddfa fawr na chyfyngu ar gludo pren ynn.

Gwybodaeth bellach

Gellir cael gwybodaeth am Chalara, yn cynnwys symptomau, Cwestiynau Cyffredin a map yn dangos y lledaeniad yn y DU ar y wefan [Forestry Commission GB pests and diseases website](#) neu cysylltwch â Chomisiwn Coedwigaeth Cymru ar 0300 068 0300 neu owen.thurgate@forestry.gsi.gov.uk.

Y llinell gymorth genedlaethol i'r cyhoedd adrodd am unrhyw amheuaeth o'r clefyd yw 08459 335577 (ar agor o 8am to 6pm, saith diwrnod yr wythnos).